

Yasemin Satır Çilingir¹
Politika Analisti

*Bölge Çalışmaları Programı
Makroekonomi Çalışmaları Programı*

21. YY VE RADİKALLEŞME

Henüz AVM'ler şehirleri kuşatmadan önce bizde de öyleydi, lunaparka gitmek ipe çekilen bir hafta sonu eğlencesi idi. Bu defa coğrafya farklı: Pakistan - Lahor. Akşam sıcaklığı 20 dereceyi buluyor. Pazar günü tatili, üstelik Hristiyan aileler için günü bir arada geçirmeye değer bir sebep, Paskalya. Gülşen-i İkbâl Parkı'nda eğlenen ailelerin ve çocukların mutlu seslerini bir insan bedeninden yükselen korkunç bir patlama sesi bölüyor. Taliban'ın üstlendiği saldırı sonucu şimdilik 74 ölü ve 300'ü aşkın yaralı var. Onlarca çocuk cesedi. Korkunç bir manzara; tıpkı Kızılay'da olduğu gibi, Brüksel Havaalanı'ndaki tablo gibi, Paris Bataclan Tiyatrosu'ndaki gibi...

Son bir yılın küresel gündemine şüphesiz ki bombalı intihar eylemleri damga vurdu. Gazetelerden taradığımız bilgilere göre 2016 yılının ilk 3 ayında dünyada 2898 kişi terör saldırıları sonucu hayatını kaybetmiş.² Bu dönemde yapılan 254 terör saldırısının 57'si intihar bombacıları tarafından gerçekleştirilmiş. Bildiklerimizden çok daha fazla değil mi? Bugünlerde çoğumuzun aklına gelen bir soru var. Sivilleri hedefleyen bu tarz saldırılarda son yıllarda bir artış mı oldu; yoksa Paris ve Brüksel saldırıları ile Avrupa'nın hedef alınması küresel farkındalığı, Ankara-İstanbul-Suruç derken Türkiye'de sivillere yönelik ardı ardına gelen terör eylemleri de yerel farkındalığı mı artırdı? Biraz rakamlara göz atmakta fayda var. Nitekim rakamlar, her iki soru için de "evet" yanıtını veriyor.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1346/Yasemin+Satir+Cilingir>

² Veriler 01.01.2016 – 28.03.2016 içindir.

I. 2001 Sonrası Artan Şiddet ve Sonuçları

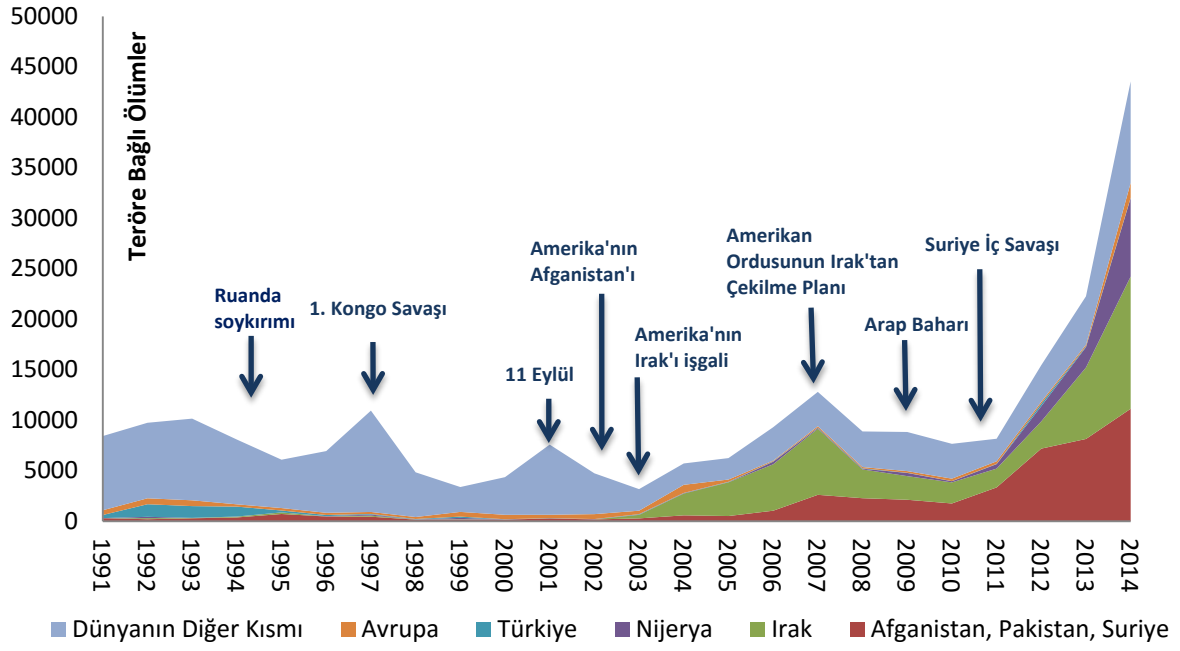
Doksanlar, sadece Türkiye'nin değil, birçok ülkenin şiddet, iç savaş veya terörle mücadele ettiği, özellikle ayrılıkçı örgütlerin Avrupa'dan Afrika'ya, Güney Amerika'dan Asya'ya farklı bölgelerde terör eylemleriyle seslerini duyurduğu şiddetli bir dönemdi. Türkiye'de PKK'nın, Sri Lanka'da LTTE'nin, Peru'da ISL'nin, Kolombiya'da FARC'ın silahlı eylemleri binlerce insanın hayatına mal olmuştu. Ruanda'da ve Cezayir'de iç savaş denilebilecek katliamlar oluyor, Bosna'da 100 binin üstünde insan öldürülüyor, Hindistan'da Sikh militanları sivilleri hedef alıyordu. Korkunç bir tablo. Daha korkuncu günümüzde yaşanıyor, devlet dışı silahlı örgütler hiç olmadıkları kadar güçlü dersek, inanır mısınız?

Maryland Üniversitesi işbirliğinde küresel ölçekli terör verileri yayınlayan "Global Terrorism Database" (GTD) verilerine göre 21.yy'ın ilk on beş yılı 20. yy'ın son çeyreğinden çok daha kanlı geçmiş; 72.194 adet terör eylemi sonucunda 168.690 insan hayatını kaybederken, 257.729 kişi ise bu eylemlerden ötürü yaralanmıştır. Sadece 2014 yılında terör eylemlerine bağlı olarak 32.658 insan hayatını kaybetmiştir. Bir başka deyişle, terör eylemlerine bağlı ölümler, 18.111 insanın öldüğü 2013 yılından 2014'e kadar bile %80 artmıştır. Hâlbuki 1970-1999 yılları arasındaki 30 yıllık süreçte 69.813 terör vakası yaşanmış, terör dolayısıyla 141.008 insan hayatını kaybederken, 145.500 kişi de yaralanmıştır. Elbette gelişen iletişim ve bilişim teknolojileri, terör eylemlerinin daha kolay kayıt altına alınmasını sağladı. Bununla birlikte artan nüfus şiddetin daha sık görülebilme olasılığını artırdı.³ Bu nedenle 1970-1999 arasındaki terör eylemi kayıtlarının gerçek sayısının altında olmasını bekleyebiliriz. Lakin raporlamada oluşacak bu hata, son 15 yıldaki sayıların oldukça iç karartıcı olduğu gerçeğini değiştiremez.⁴

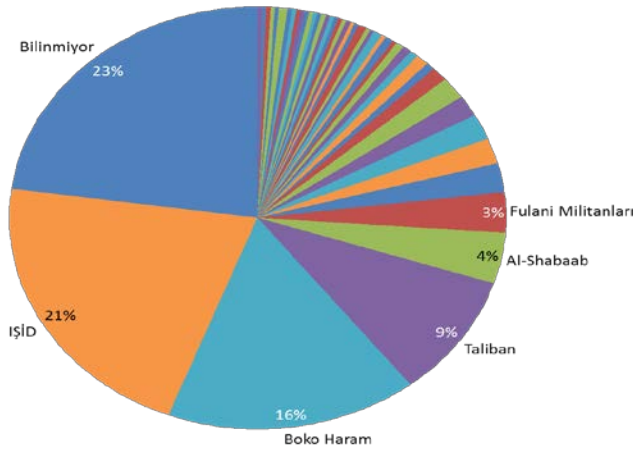
Teknoloji ilerlerken, demokrasi, eşitlik, insan hakları kavramları bu denli çok zikredilirken, dünya çapında radikalleşmenin ve şiddetin hangi yollarla giderek arttığını açıklayacak modern bir teoriye ihtiyaç artıyor. Bu yüzyılın paradigmasını, yani artan şiddeti, bir nevi 11 Eylül sonrası sendrom olarak adlandırabiliriz. 11 Eylül sonrası, ABD'nin radikal İslam ve terörle mücadele için Afganistan'ı işgali ile başlayan ve Irak'ın işgali ile devam eden, Arap Baharı'nı başlatan sürecin ne Ortadoğu halkları için ne de Batılılar için pek de başarılı olduğu söylenebilir. Nitekim 2001 sonrası terör eylemlerinin başlıca sorumluları ve kurbanları hala bu coğrafyadan. Ölümlerin %80'ni Irak, Afganistan, Pakistan, Nijerya ve Suriye'den (bkz. Şekil 1). En kanlı terör örgütleri de Boko Haram, IŞİD, Taliban ve Al-Shaabab (bkz. Şekil 2). Ne yazık ki; 11 Eylül saldırıları, sadece 2.996 insanın hayatına mal olmadı. Radikal örgütlere giden "siz de yapabilirsiniz!" mesajı başarıya ulaşırken, Batı'nın bölgede yürüttüğü bir terör grubunu başka bir terör grubuyla yenme stratejisinin feci halde çuvallaması bugünün kanlı manzarasında elbette büyük bir paya sahip.

³ 2002-2014 yılları arasında Dünya nüfusunun ortalama yıllık artış hızı yüzde 1,2 iken; dünyada terörden dolayı hayatını kaybeden insanların ortalama yıllık artış hızı yüzde 28'dir.

⁴ Verilerin Türkiye özelinde analizi EK-1'de gösterilmiştir.

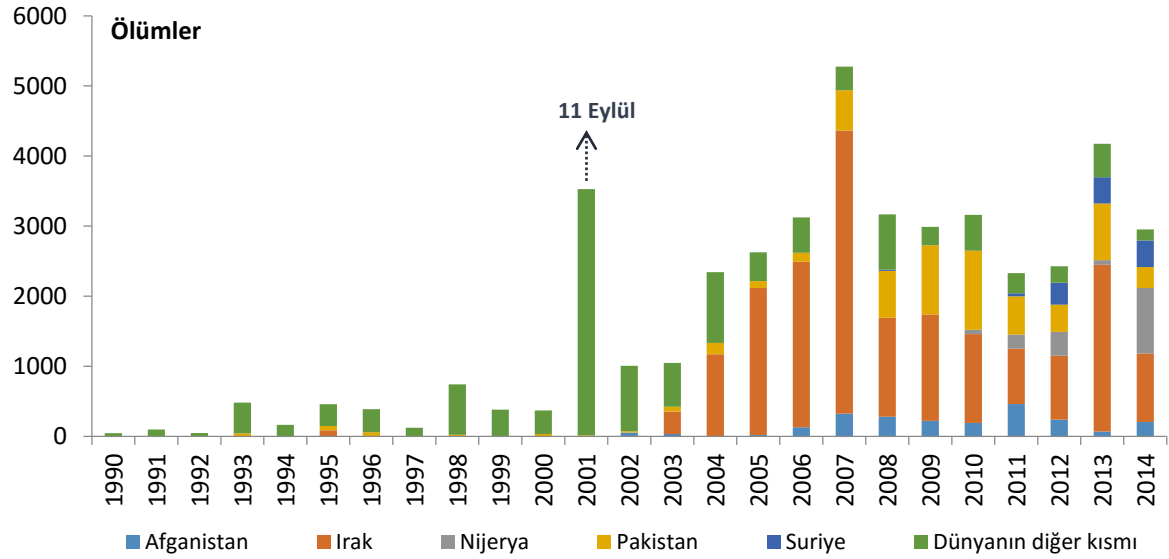
Şekil 1. Terör Eylemlerine Bağlı Ölüm, 1991 - 2014

Kaynak: START GTD

Şekil 2. Terör Eylemlerine Bağlı Ölümün Örgütlere Göre Dağılımı, 2014

Kaynak: START GTD

Son yıllarda yaşanan diğer bir gerçeklik ise terör eylemlerinin etkisinin arttığı, çok sayıda kişinin ölümüne neden olan saldırılara artık daha sık rastlandığıdır. Şekil 3'te, 15 ya da daha fazla kişinin ölümüne neden olan bombalı terör eylemlerinin yıllara göre dağılımı gösterilmiştir. Bu tarz büyük kitleleri hedef alan saldırılar sebebiyle gerçekleşen kayıplar son yıllarda artış gösterirken eylemler yine aynı ülkelerde yoğunlaşmıştır: Irak, Nijerya, Suriye, Pakistan ve Afganistan.

Şekil 3. Çok ölümlü bombalı saldırılar, 1 Ocak 1990 – 10 Mart 2014

Kaynak: Monty G. Marshall, Center for Systemic Peace (www.systemicpeace.org)

Şiddet eylemlerinin sadece etkisi ve gücü değişmedi. Sürdürülebilir eylemler için örgütlerin militan ihtiyacı da bu yüzyılda artmaya devam ediyor. Birleşmiş Milletlerin tahminine göre, 2011'den bu yana 100 ülkeden 30 bini aşkın yabancı, Irak'taki ve Suriye'deki çatışmalarda savaşmak için bu ülkelere gitmiştir.⁵ Dahası, çocuk savaşçılarda da büyük bir artış söz konusu. Batılı eğitim kurumlarına karşı gelme hedefi ile kurulan Boko Haram'ın 2015 yılında Kamerun, Nijerya ve Çad'da düzenlediği her beş intihar eyleminin birisi çocuklar tarafından gerçekleştirilmiştir. Boko Haram'ın 2014 yılındaki eylemlerinin dördü çocuk intihar bombacıları tarafından gerçekleştirilirken bir sonraki yıldan 2016 Ocak ayına kadar geçen süreçte çocuk intihar eylemci sayısı 44'e çıkmıştır. Eylemlerde kullanılan çocukların yüzde 75'i ise kız çocuğudur.⁶

Ortadoğu ve Afrika coğrafyasındaki çatışmalar, aynı zamanda dünya gündemine mülteci sorununu da taşıdı. 2014 yılının sonuna gelindiğinde dünya çapında 19,5 milyonu aşkın mülteci vardı. Bugün 4,8 milyon Suriyeli dünyanın farklı ülkelerinde mülteci ya da sığınmacı statüsünde.⁷ İç savaşın sürdüğü bu coğrafyalar, artık yerel halkın bile yaşayamadığı kargaşa alanı haline gelmiştir. Tüm bu nedenlerle artan şiddetin dünyaya beşeri maliyeti büyük olmuştur.

II. Çatışmaların İstikrar ve Rejime Etkisi

Çatışmaların bu denli arttığı bir ortamda devlet otoritesinin gelişimi açısından iki olasılık vardır. İlk olasılığa göre; çatışmalar insanları otorite etrafında birleştirir ve devletin mücadeleci politikaları ile güçlü ve hatta baskıcı bir rejim doğabilir. İkinci olasılığa göre ise; gerginlikler ve çatışmalar iktidarları yıpratır ve otorite boşlukları doğar.

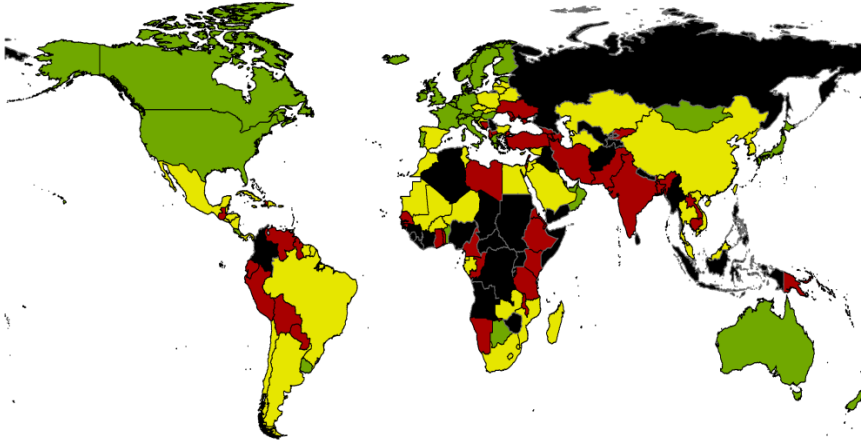
⁵ Global Terrorism Index, 2015, syf.45 <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>

⁶ BBC, 12 Nisan 2016. http://www.bbc.com/news/world-africa-36023444?ns_mchannel=social&ns_campaign=bbc_breaking&ns_source=twitter&ns_linkname=news_central

⁷ Bkz. UNHCR "Facts and Figures about Refugees" <http://www.unhcr.org/about-us/key-facts-and-figures.html>

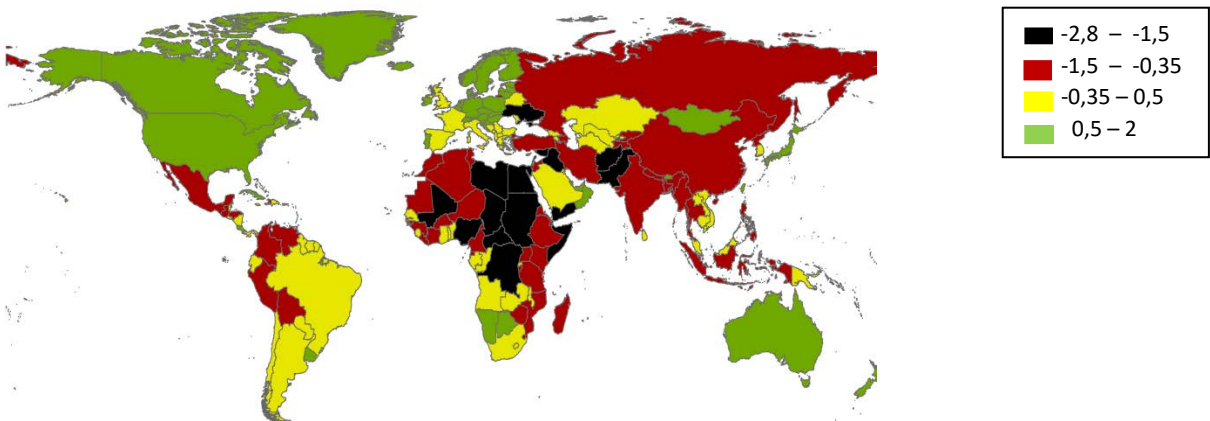
Dünya Bankası'nın düzenli olarak yayınladığı politik istikrar ve çatışmasızlık endeksi, politik istikrarın bozulma olasılığını ile beraber siyasi motivasyonu olan şiddet eylemleri ve terörizm vakalarını ölçmektedir. Endeksin artması istikrarlı ve çatışmalardan uzak ülkelere, endeksin küçülmesi ise istikrarın bozulduğu ve çatışmaların arttığı ülkelere işaret etmektedir. Aşağıda Şekil 4'te ve Şekil 5'te sırasıyla 2000 ve 2014 yılları için bu endeksler görselleştirilmiştir. Siyah renkli ülkeler istikrarsızlığın ve çatışmaların yoğun olduğu, kırmızı renkli ülkeler çatışmaların ve siyasi istikrarsızlığın alarm seviyesinde olduğu, sarı renkli ülkeler bu verilerin az-orta ölçekli olduğu, yeşil renkli ülkeler ise politik istikrarın kuvvetli, çatışmaların az olduğu ülkelerdir. Şekil 4 ve Şekil 5 karşılaştırıldığında, 2000 yılından 2014 yılına kadar geçen dönemde, dünyanın "kara delikleri" olarak adlandırabileceğimiz yoğun çatışmalı ve siyasi açıdan istikrarsız ülkelerde bir azalış gözlenmektedir. Ancak 2000 yılında az-orta ölçekli çatışmalara ve istikrarsızlığa maruz kalan Kuzey Afrika ve Güney Asya ülkelerinin, 2014 yılında istikrar ve savaş açısından alarm seviyesine ulaştığı da görülmektedir.

Şekil 4. Politik İstikrar ve Çatışmasızlık Endeksi, 2000

Kaynak: WGI Project (<http://info.worldbank.org/governance/wgi/>)

Şekil 5. Politik İstikrar ve Çatışmasızlık Endeksi, 2014

Kaynak: WGI Project (<http://info.worldbank.org/governance/wgi/>)

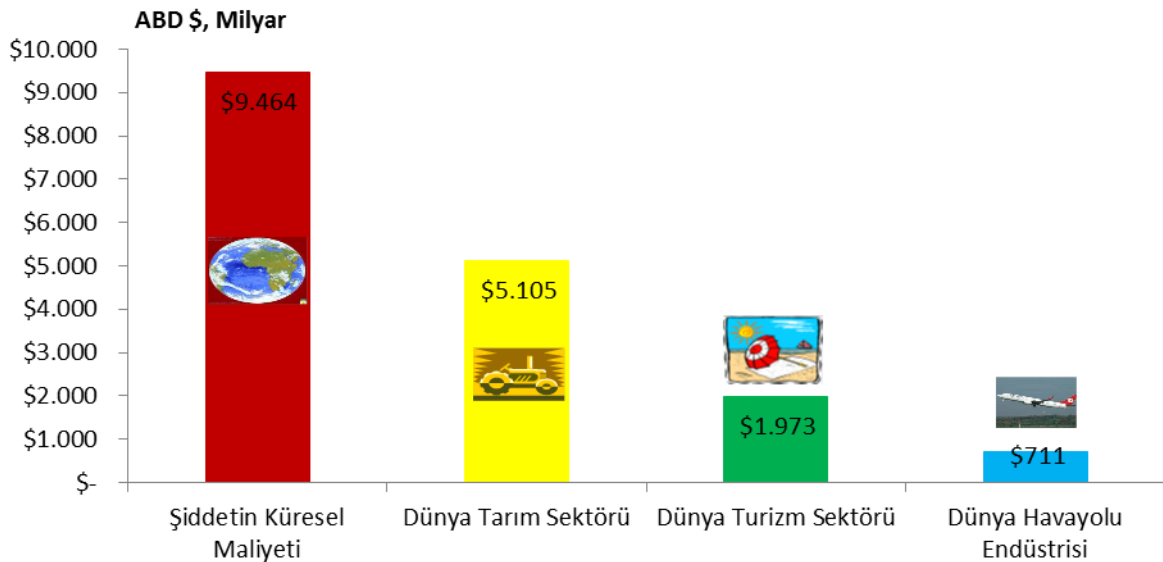
Tüm bu veriler eşliğinde, radikalleşmenin sadece son yılların gündemi olmadığını, aslında bu olgunun son 15 yıldır özellikle Ortadoğu ve Sahra-altı Afrika bölgesi için giderek tehlikeli bir

boyuta ulaştığını görmekteyiz. Güvenliğin ve terörle mücadelenin dünyanın gündemine oturmasında IŞİD'in Batı'da gerçekleştirdiği eylemler gerekçe olsa da artan şiddet uzun bir süredir alarm seviyesinde idi. Biz bugün küresel anlamda terörle mücadeleyi tartışıyorsak; modern şehirlerde yaşanan intihar saldırılarının yarattığı etki şüphesiz ki yadsınamaz. Adını ve hikâyelerini bilmediğimiz kurbanların yaşamlarına mal olan radikal örgütler, artık adını ve hayatlarını bildiğimiz insanların hayatlarına da tehdit oluşturmaktadır.

III. Şiddetin Maliyeti

Radikalleşme olgusundan bahsederken, bunun doğurduğu küresel maliyete de değinmek gerekir. Terörün 2014 yılındaki küresel ekonomik maliyetinin \$52,9 milyar olduğu tahmin edilmiştir.⁸ Terörizmin maliyeti hesaplanırken, saldırıların yol açtığı sermaye kayıpları, terörle mücadelenin maliyeti ve terörün yarattığı güvensizlik ortamının turizm gibi sektörler ve yerli/yabancı yatırımlara olan etkisi hesaba katılır. Fakat örgütsel şiddetin bireysel şiddet eğilimleri üzerine olan etkisi bu hesaplarda yer almaz. Ancak terör eylemleri, toplumsal şiddetin sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Cinayetler, kişisel güvenlik, askeri harcamalar, sığınmacılar vs. derken ulusal ve uluslararası şiddetle mücadelenin maliyeti ve şiddetin yol açtığı hasarlar çok daha fazladır. Ekonomi ve Barış Enstitüsü'nün 2014 yılında yayınladığı verilere göre;⁹ terörün küresel maliyeti, küresel ölçekli toplam şiddet maliyetinin yüzde 13'ü kadardır (bkz. Tablo 1). Toplam şiddet maliyeti, insanlara ve mülke yönelik her türlü şiddeti önlemeye yönelik maliyetlerle ve şiddetten doğan hasarlar toplamı olarak hesaplanmıştır. Örneğin, 2012 yılında şiddetin küresel maliyeti 9,46 trilyon dolardır. Bu rakam ilgili yıl için dünya GSYH'sinin yaklaşık %11'ine eş değerdir. Maliyetin büyüklüğünü anlamak için Şekil 4'te 2012 yılı için şiddet maliyeti ile bazı sektörlerin küresel büyüklüğü karşılaştırılmıştır. Dünyaya şiddetin maliyeti tarım sektörünün toplam büyüklüğünün neredeyse iki katıdır.

Şekil 4. Şiddetin Küresel Maliyetinin Seçilmiş Endüstrilerle Karşılaştırılması, 2012

Kaynak: *The Economic Cost of Violence Containment, 2014, Institute for Economics & Peace.*

⁸ Global Terrorism Index, 2015, Institute for Economics and Peace, syf.61

⁹ The Economic Cost of Violence Containment, 2014, Institute for Economics and Peace.

<http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/The-Economic-Cost-of-Violence-Containment.pdf>

Tablo 1. Küresel Ölçekli Toplam Şiddet Maliyetinin Bileşenleri, 2012

Şiddetin tipi	Toplam Doğrudan Maliyet (milyar \$)	Direkt Maliyetler İçindeki Yüzde
Askeri harcamalar	2425	51,23
Cinayetler	715	15,13
İç güvenlik	650	13,74
Şiddet suçları	300	6,31
Özel güvenlik	295	6,23
Hapishane	190	3,98
Çatışma kaynaklı GSYH kaybı	80	1,73
İç çatışmalar kaynaklı ölümler	40	0,85
Korku	20	0,45
Terörizm	5	0,13
Sığınmacılar	3	0,06
BM Barış Gücü	5	0,14
Dış çatışmalar kaynaklı ölümler	1	0,03
Toplam doğrudan maliyet	4729	
Toplam etki (barış çarpanı etkisi)	9458	

Kaynak: *The Economic Cost of Violence Containment, 2014, Institute for Economics & Peace.*

IV. Sonuç

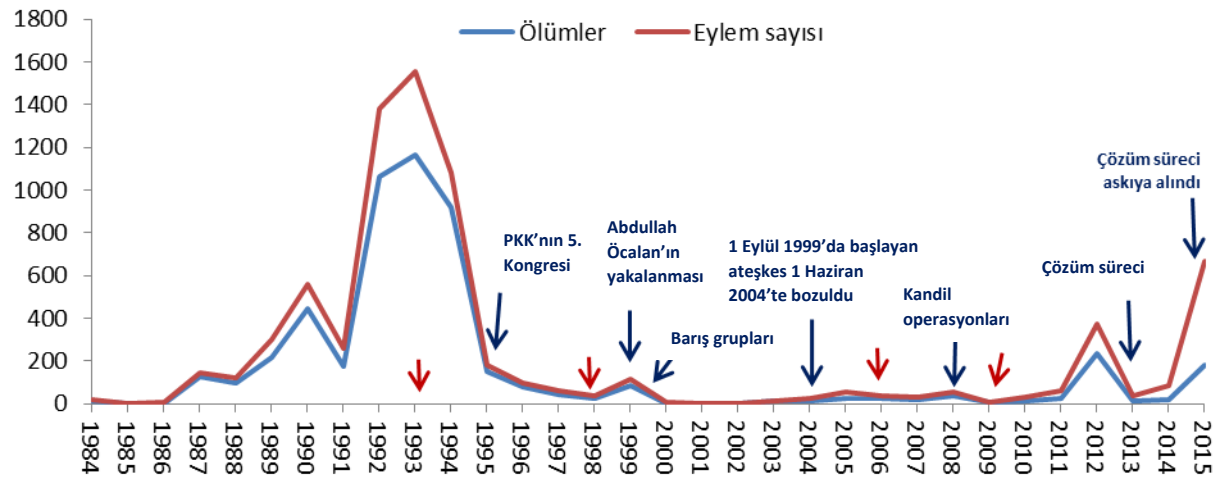
11 Eylül ertesi sendrom olarak adlandırdığımız 2001 sonrası artan terör ve toplumsal çatışmalar, bugün beşeri ve ekonomik maliyetler açısından zirveye ulaşmıştır. 2001 öncesi dönemi ve sonrasını karşılaştırdığımızda küresel anlamda bir güvenlik sorunu yaşandığını açıkça görebiliriz. Bu süreçte terör ve toplumsal çatışmalardan en mağdur ülkeler Suriye, Irak, Nijerya, Afganistan ve Pakistan olsa da; metropollerin merkezinde gerçekleşen terör eylemleri terörle mücadelenin önemini ve önceliğini dünya kamuoyuna duyurmada etkili olmuştur.

Bu çalışmada kullanılan veriler radikalleşmenin örgütsel boyutunu, devlet dışı silahlı örgütlerin üstlendiği eylemleri kapsamaktadır. Hâlbuki radikalleşme, terör eylemleri ve devlet ile politik öğelerin çatışmaları ile sınırlandırılmayacak bir kavramdır. Örgütlerin din, siyaset gibi motivasyonlarla şiddet kullanmayı normalleştirdiği ortamlarda yetişen bireylerin, şiddete bakış açısının nasıl şekilleneceği ayrıca üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Ek – 1

Türkiye'nin 1990-2014 yılları arasında maruz kaldığı tüm terör eylemlerinin yüzde 50'si PKK veya uzantıları tarafından üstlenilmiştir. Yine aynı dönemde gerçekleştirilen terör eylemlerine bağlı ölümlerin yüzde 80'i PKK veya uzantıları kaynaklıdır.¹⁰ Terör eylemlerine bağlı ölümler küresel olarak karşılaştırılıp bir yılda en çok terör kurbanı veren ülkeler listesi oluşturulduğunda, Türkiye 1992 yılında birinci sırada, 1993 yılında üçüncü sırada ve 1994 yılında ikinci sırada bulunmaktadır. PKK'nın 1995 yılında düzenlediği beşinci kongresinde aldığı siyasi mücadeleye ağırlık verme kararı ile Türkiye'de terör kurbanları sayısında azalmalar meydana gelmiştir. Aşağıda Şekil E1.1'de Türkiye'de PKK kaynaklı ölümlerin ve terör eylemleri sayısının tarihsel gelişimi gösterilmiştir. Dünyadaki trendin aksine 21.yy itibariyle çatışmalarda azalma olsa da; çözüm sürecinin durma noktasına geldiği 2015 Temmuz ayından beri yaşananlar, Türkiye'nin komşularında yaşanan idare boşluklarından ve iç savaşlardan bağımsız düşünülemez. Çözüm süreci en az yerel politikalar ve seçim kampanyaları kadar Suriye ve Irak'ta yaşanan denge değişikliklerinden de etkilenmiştir.

Şekil E1.1 Türkiye'de PKK'nın Düzenlediği Eylemler ve Bu Eylemlere Bağlı Ölüm, 1984 – 2015*

Kaynak: 1984 – 2014 yılları için START GTD verileri, 2015 yılı için TEPAV basın taramasından elde edilen veriler kullanılmıştır.

*2015 yılı verileri 01.01.2015 – 01.10.2015 tarihlerini kapsamaktadır.

Kırmızı oklar başarısızlıkla sonuçlanan ateşkes ilanlarını gösterir.

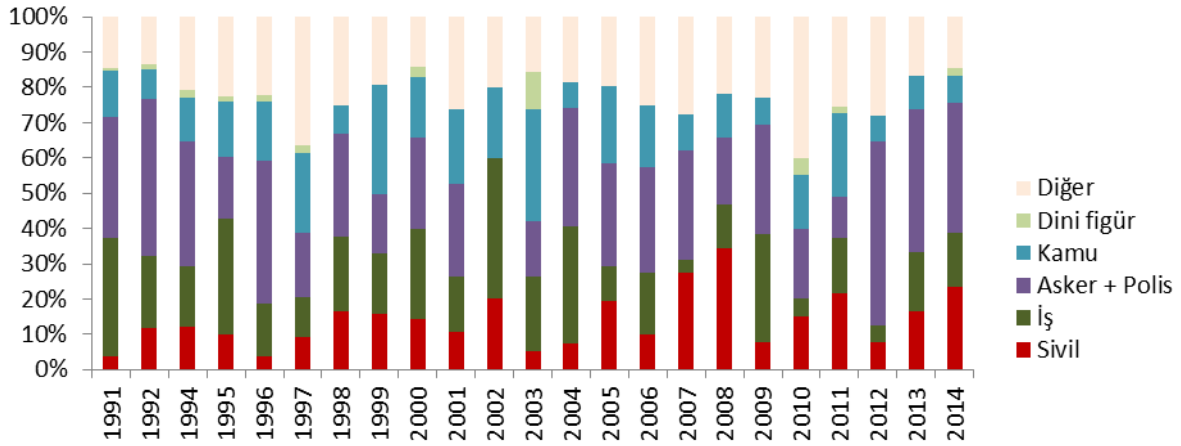
Dahası Türkiye'den selefti hareketlere destek de giderek artmaktadır. Irak ve Suriye'deki iç savaşlarda yer almak için bu ülkelere geçen yabancı cihatçı sayıları incelendiğinde Türkiye; Tunus, Suudi Arabistan, Ürdün ve Fas'tan sonra en çok cihatçı gönderen Müslüman ülkeler sıralamasında beşinci sırada yer almaktadır. Suriye'de başlayan iç savaş dolayısıyla Türkiye'ye gelen 2,7 milyon sığınmacının içinde radikal gruplarla ilişkisi olan bireylerin olması ihtimali bile Türkiye'nin radikalleşme konusunda yeni risklere maruz bırakmaktadır.

Türkiye'de yaşanan terör eylemlerinin hedeflerinde de son zamanlarda bir değişiklik söz konusudur. Reyhanlı, Suruç, Sultanahmet, Ankara garı, Güvenpark, Taksim derken sivillere yönelik intihar eylemlerindeki artış, gündelik yaşamı da terör tehlikesi ile buluşturmuştur.

¹⁰ GTD verileri 1993 yılını, ülke adı, toplam vaka ve ölüm sayısı olarak kapsamakta, veri tabanında olan bir hata yüzünden terör gruplarının adını verememektedir. Bu yüzden PKK'nın 1993 yılında yaptığı eylemlerin yüzde kaçından sorumlu olduğu bilinmemektedir. 1970-2014 hesaplamaları 1993 yılı haricidir.

Henüz 2015 yılı verilerine ulaşamamak da, 2013 yılından 2014 yılına kadar geçen süreçte bile sivillere yönelik eylemlerin sayısında üç katlık bir artış olmuştur. Türkiye'nin en yoğun şekilde terör ile mücadele ettiği 1991-1995 yılları arasında yapılan tüm saldırıların yüzde 9,8'i, 1996-1999 yılları arasındaki dönemde toplam çatışmaların yüzde 11,7'si, 2000-2006 yılları arasında geçen durağan yıllarda toplam eylemlerin yüzde 12,4'ü, 2007-2014 yılları arasında barış ve çözüm söylemleri ile geçen dönemde ise terör saldırılarının yüzde 16,5'i sivillere hedef almıştır. Özetle, çatışma sayısı azaldıkça, sivillere yönelik saldırıların toplam çatışmalar içindeki payı artmıştır. Şekil E1.2'de Türkiye'de görülen tüm terör eylemlerinin hedef kitlesine göre zamanla değişimi gösterilmiştir.

Şekil E1.2 Türkiye'de Düzenlenen Terör Eylemlerinin Hedefleri, 1991-2014

Kaynak: START GTD

Raporun birinci bölümünde radikalleşmenin getirisi olarak artan militan ihtiyacından ve bunun yabancılar ya da çocuk savaşçılar yöntemi ile giderildiğinden bahsedilmişti. TEPAV'ın 2012 yılında yayımladığı "[Kim Bu Dağdakiler](#)" raporuna göre, PKK militanlarının ise yüzde 9,25'i 15 yaş ve altı gruptandır.

Raporun üçüncü bölümünde genel anlamda şiddetin dünyaya olan maliyeti anlatılmıştı. Türkiye için bu rakamın 2012 yılında 56 milyar dolar olduğu ve GSYH'nin yüzde beşine denk düştüğü tahmin edilmiştir.¹¹ Başka bir çalışmada, 1975-2001 verileri kullanılarak, çatışmalarının Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya maliyeti hesaplanmıştır. Bulgulara göre, çatışmaların olmadığı bir senaryoda, bölgede kişi başına düşen milli gelir yüzde 6,6 daha hızlı büyüyecektir.¹² Bölgesel maliyetler dışında, çatışmaların Türkiye'ye maliyeti, fırsat maliyetleri de göz önünde bulundurularak daha geniş ölçekli olarak hesaplanmalıdır. Çatışmalar sonucunda oluşan korku ile etkilenen turizm ve yatırım, sosyal uyumun bozulması ile oluşacak üretkenlik kayıpları gibi hesaplar göz önünde bulundurularak yapılan makroekonomik bir çalışma ancak bizlere Türkiye'de devam eden çatışmaların gerçek maliyetini gösterecektir.

Radikalleşmenin artmasıyla Ortadoğu ülkelerinde yaşanan kargaşalardan etkilenen Türkiye, çözüm sürecinin durma noktasına gelmesi ile beraber terörün kırsaldan kente yayıldığı tehlikeli bir sürece girmiştir. Siyasi kutuplaşmanın arttığı bu süreçte, çatışmaların toplumsal

¹¹ The Economic Cost of Violence Containment, 2014, Institute for Economics and Peace. syf. 14

¹² Bilgel, F., Karahasan, B. C. 2015. "The Economic Costs of Separatist Terrorism in Turkey" Journal of Conflict Resolution. doi:10.1177/0022002715576572

boyutlara geçmemesi için devletin sosyal uyumu teşvik edici politikalara yönelmesi gerekmektedir. Türkiye'nin güvenliği bugün Batı açısından da hiç olmadığı kadar önemlidir. 1 milyon Suriyeli sığınmacı ile baş edemeyen Avrupa, Türkiye'de yaşanacak bir iç kargaşanın sonuçlarıyla mücadele edemeyecektir. Tüm bu nedenlerle, Türkiye'nin barışa ihtiyacı, artık herkesin meselesidir.